

Statnett SF
firmapost@statnett.no

Foretaksregister	980 489 698 MVA
Vår referanse	S239364
Saksbehandler	Jon Eivind Johannessen
Deres dato	13. februar 2025
Deres referanse	Innspill tariffmodell

Dato 4. april 2025

Høring av ny modell for fastsettelse av Statnetts tariffer

Vi viser til høring av forslag til ny modell for fastsettelse av Statnetts tariffer, datert 13. februar 2025. Statnetts forslag til tariffendringer er delt inn i to, hhv. forslag som er tenkt innført fra og med 2026 og forslag som krever forskriftsendringer og som vil måtte gjennomgå en myndighetsprosess før de eventuelt kan innføres. Elvia vil nedenfor kommentere noen av de forslagene Statnett fremmer gjennom denne høringen.

1. Forslag tenkt implementert fra og med 2026

Innføring av kapasitetsledd

Statnett foreslår å dele dagens fastledd for forbruk (effektledd) i to, ved å innføre et kapasitetsledd i tillegg til dagens fastledd. Bidraget fra kapasitetsleddet vil således redusere fastleddet. Kapasitetsleddet skal jf. forslaget avregnes basert på målt maksimalt effektuttak i hvert tilknytningspunkt til transmisjonsnettet i løpet av de siste tre år, uten korreksjon for samlokalisering (k-faktor). Statnett signaliserer at kapasitetsleddet vil prises til 10% av langsiktig kapasitetskostnad, og at det da forventes at om lag 2,2 milliarder kroner vil hentes inn gjennom kapasitetsleddet i 2026. Øvrige residuale kostnader vil henføres fastleddet, som inntil videre vil avregnes etter dagens prinsipper (effektuttaket "bak" punktet i systemets topplast, korrigert med samlokaliseringsrabatten i tilknytningspunkt hvor det også er kraftproduksjon).

Statnett begrunner det foreslåtte kapasitetsleddet med at det er et stort behov for å gi signaler og insentiver til kundene om å redusere egen makslast på lengre sikt. Dette som et supplement til dagens fastledd for forbruk, som ifølge Statnett premierer kortsiktig fleksibilitet ved at kunden får insentiver til å redusere effektuttaket når nettet er høyt belastet.

Prinsipielt sett har vi forståelse for en avregning av uttak basert på målt effektutveksling i det enkelte tilknytningspunkt. Produksjon som befinner seg bak tilknytningspunktet vil da bli hensyntatt i avregningen, så lenge den faktisk bidrar til å redusere belastningen på transmisjonsnettet. Vi stiller imidlertid spørsmål ved behovet for å komplisere transmisjonsnettstariffen gjennom innføring av to typer effektledd, og vi mener at Statnett overvurderer de ønskede prissignalfunksjonene i kapasitets- og fastleddet.

Underliggende nettselskap står for en vesentlig andel av uttaket fra transmisjonsnettet. Om Statnetts prissignaler skal ha mulighet til å virke, er de også avhengig av å nå fram til sluttbrukerne i underliggende nett (i tillegg til Statnetts direktekunder). Desto lenger ned i nettet man beveger seg, desto mindre sannsynlig er det at Statnetts tariffingsprinsipper vil bli videreført med gjennomgående prissignaler. Vi anser den tariffmodellen og de avregningsprinsippene som Statnett ønsker å innføre som lite egnet overfor kunder i lokale distribusjonsnett. Vi kan slik sett ikke se Statnetts ønske om prissignaler vil ha funksjon av vesentlig betydning for underliggende nettselskap til transmisjonsnettet.

Tidspunktet for målt maksimalt effektuttak vil etter forslaget fastsettes individuelt for det enkelte tilknytningspunkt (basert på tre års historikk). Vi ser for oss at dette kan by på noen utfordringer når det gjelder avregning av underliggende nettselskap (med sammenhengende nett som er tilknyttet transmisjonsnettet i flere tilknytningspunkt). Vi legger til grunn at Statnett innfører mekanismer i avregningen slik at man unngår avregning av transitt, eller at den samme effekten blir avregnet i flere punkt dersom årsaken til endringer i koblingsbilde ligger hos Statnett.

Henføring av mer systemdriftskostnader til balanseansvarlige aktører

Statnett belyser at kjøp av systemtjenester utgjør en stadig stigende del av kostnadene i transmisjonsnettet. Statnett ønsker å øke bidraget fra de balanseansvarlige ved å utnytte utfallsrommet innenfor dagens avtaleverk mellom de nordiske TSO-er. Statnett indikerer at balanseansvarlige med denne omleggingen vil betale opptil 1 MRD NOK mer til transmisjonsnettet.

Som prinsipp støtter Elvia at kostnadene henføres der de hører hjemme, og dermed at de som forårsaker systemdriftskostnader skal betale for disse. Vi etterlyser imidlertid en nærmere beskrivelse av hvilke gebyrer som skal endres og i hvilken grad de skal endres.

For nettselskap som handler inn kraft til dekning av nettapene oppstår for øvrig et misforhold, ved at kompensasjonen for nettselskapenes nettapskjøp i inntektsrammereguleringen ikke vil inkludere denne kostnadsposten. RMEs regulering gir allerede en underdekning for nettapskjøpet i dag, og Statnetts foreslåtte omlegging vil forsterke denne underdekningen. Dette er imidlertid en sak som må avklares mellom bransjen og RME, og er slik sett ikke et argument mot Statnetts foreslåtte omlegging.

2. Forslag som vil utvikles videre før eventuell innføring

I høringsdokumentet har Statnett også belyst diverse forhold som vil utvikles videre og vurderes å medføre behov for forskriftsendringer før eventuell implementering. Vi vil nedenfor kommentere noen av disse forslagene.

Revisjon av energileddet

I høringsnotatet belyser Statnett flere utfordringer ved dagens energiledd i transmisjonsnettet - et tariffledd som i dag er relativt detaljert regulert i forskrift for omsetningskonsesjonærer. Elvia har stor forståelse for de utfordringer Statnett belyser med dagens marginaltapsbaserte energiledd, blant annet som følge av at dagens kraftpriser er veldig annerledes enn de kraftprisene som var da ordningen ble innført. Dette er blant annet utfordringer knyttet til omfordelingsvirkninger, prissignalfunksjonen dette tariffleddet i praksis har, at beregningsmetodikken gir urimelige utslag mv. Vi mener det er et stort behov for revisjon av innretningen av dette tariffleddet, slik at sluttbrukerne beskyttes mot urimelig høy tariff som følge av en veldig teoretisk og ikke kostnadsreflekterende tariffingsmodell.

I dagens situasjon resulterer marginaltapsteorien som energileddet støtter seg på, i store, og i mange tilfeller helt uhensiktsmessige, omfordelingsvirkninger. Med høye kraftpriser resulterer også marginaltapsteorien i at man trekker en andel av nettets faste kostnader ut av tariffens faste ledd og over til tariffens bevegelige energiledd med de omfordelingsvirkninger som ligger der. For å avdempe de negative konsekvensene av dagens innretning, er det nå i flere år gitt dispensasjon med pristak på kraftprisen som legges til grunn i avregningen av energileddet. Det er viktig at denne dispensasjonen videreføres inntil en fullstendig gjennomgang av energileddet er gjennomført, samtidig som behovet for dispensasjon tilsier et behov for å revurdere de aktuelle forskriftsbestemmelsene.

Elvia støtter Statnetts signaliserte behov for en grundig gjennomgang av prinsippene for energileddet. Elvia mener det også finnes en viss grad av handlingsrom innenfor dagens forskriftsbestemmelser, men har forståelse for at Statnett vil avvente eventuelle endringer til det er gjennomført en fullstendig gjennomgang som også kan medføre behov for forskriftsendringer.

Standardisering av anleggsbidraget

Statnett peker på flere utfordringer med dagens anleggsbidragsregelverk, og argumenterer for at anleggsbidragssetningen bør være standardisert og mer forutsigbar enn i dag. Statnett mener også at det er

nødvendig at anleggsbidragets prissignal blir gjeldende for alle nye kunder, ikke bare de kundene som vurderes som utløsende for enkelttiltak eller deler av enkelttiltak. Dette for at anleggsbidraget skal bli et forutsigbart prissignal som påvirker adferden til alle nye kunder.

Dagens regelverk for anleggsbidrag er komplisert, blir uforutsigbart (må blant annet komme langt i prosessen før det er mulig å fastsette et anleggsbidrag med rimelig nøyaktighet) og krever mye innsats å forstå og følge opp for både kunder og nettselskap. Anleggsbidragsregelverket oppleves også av mange som urettferdig, og vi mener kundene kan møte på store kostnadsforskjeller basert på tilfeldigheter som vi mener det ikke er rimelig at kundene skal stilles overfor når de har behov for tilgang på nettkapasitet. Vi er således enig med Statnett i at det er behov for å utrede standardisering av anleggsbidraget. Vi er også enig med Statnett i at det er behov for å gi prissignaler til alle nye kunder og alle som bestiller økt kapasitet, uavhengig av de tilfeldighetene som i dag avgjør i hvilken grad det avregnes anleggsbidrag.

Vi mener ellers at standard anleggsbidrag i transmisjonsnettet må avgrenses til større kunder, men legger til grunn at dette vil bli utredet nærmere.

Utvikle reservasjonstariff

Statnett vurderer å innføre en reservasjonstariff for alle kunder som har fått reservert kapasitet i dagens eller fremtidens nett, og som dermed har fått en rettighet til å bli tilknyttet nettet forutsatt tilstrekkelig fremdrift i kundenes prosjekter. Statnett indikerer at prisen vil settes på et moderat nivå, eksempelvis til om lag 10 000 kroner per MW per år. Statnett mener at et slikt prissignal vil øke effektiviteten i utviklingen av fremtidens transmisjonsnett, og at det er først når prissignalet blir oversendt til kunden at kundene reduserer sitt innmeldte effektbehov til deres faktiske behov.

I en situasjon med mangel på kapasitet er Elvia enig i at det er viktig å gi insentiver til å ikke bestille mer kapasitet enn man faktisk behøver, samt også til å unngå urealistiske prosjekter i tilknytningskøen. Vi mener imidlertid dette bør løses på annet vis enn gjennom en reservasjonstariff. For eksempel gjennom modenheitsvurderinger, dekning av utredningskostnader, konsesjonsprosesser osv. Dette må også ses i sammenheng med utredningen av eventuell innføring av standard anleggsbidrag, som vil gi samme type prissignal.

Elvia støtter således ikke videre utvikling/innføring av en reservasjonstariff slik Statnett foreslår. Det vil være flere utfordringer ved en eventuell innføring av en reservasjonstariff, og denne vil også være administrativt krevende å forvalte. Vi kan heller ikke se det verken er eller bør være anledning til å kreve at kunder må betale for å stå i tilknytningskø uten at det er en reell kostnad knyttet til dette. Vi stiller ellers spørsmål ved at det også synes som det ikke er tenkt en tilbakebetalingsplikt dersom tiltaket ikke gjennomføres (med en slik plikt vil jo hensikten være borte), og at det heller ikke synes som innbetalt beløp har reelle kostnadsposter og motregnes mot dersom prosjektet gjennomføres.

Revisjon av dagens fastledd for forbruk

Fastledd til forbruk i transmisjonsnettet er i dag basert på effektuttaket "bak" punktet i systemets topplast, korrigert med samlokaliseringrabatten i tilknytningspunkt hvor det også er kraftproduksjon. Statnett argumenter for at dette avregningsprinsippet medfører at kundene ikke stilles overfor de faktiske kostnadene de påfører nettet. Statnett vil derfor vurdere om dagens forbruk justert for samlokaliseringrabatt skal erstattes med tariffing på grunnlag av bruk av faktisk utveksling/bruk av transmisjonsnettet.

Avregningen av transmisjonsnettstariffens fastledd bør være kostnadsreflekterende, og forutsatt at dagens modell ikke er det, er vi enige i at denne bør endres. I så måte bør tariffing på grunnlag av bruk av faktisk utveksling/bruk av transmisjonsnettet utredes. Vi stiller imidlertid igjen spørsmål knyttet til behovet for to effektbaserte tariffledd. Vi mener ellers den omleggingen Statnett skisserer med hensyn til effektleddet, ytterligere forsterker behovet for at inntektene fra innmatingstariffen blir liggende igjen i regionalnettene.

Statnett vurderer bruk av flere topplasttimer

Uttak fra transmisjonsnettet avregnes i dag et fastledd basert på forbruket i kraftsystemets topplasttime. Statnett signaliserer at det i fremtiden vurderes å basere tariffingen på flere topplasttimer, gjerne fordelt på mindre områder enn det som gjøres i dag (Nord, Midt og Sør).

Elvia mener bruk av flere topplasttimer vil gjøre tariffingen av nettets faste kostnader mer robust og i mindre grad basert på tilfeldigheter. Dette gjelder spesielt direktekunder tilknyttet transmisjonsnettet. Samtidig vil dette komplisere tariffingen noe.

Statnett uttaler også at et alternativ eller supplement til flere topplasttimer, vil kunne være å varsle når det er sannsynlig at topplasttiden inntreffer. Dette oppfatter vi som en helomvendning i forhold til dagens modell og vil etter vårt syn være en feil tilnærming til avregning av tariffens fastledd, som jo er ment å dekke nettets faste (residuale) kostnader. Å gi et varsel på forhånd er dermed å gi kunder en mulighet til å unndra seg nettets faste kostnader, dette på bekostning av andre kunder. Det er ikke uten grunn at det i dagens forskrift for omsetningskonsesjonærer §14-1 er et krav at «*Referansetimene skal så langt som mulig ikke kunne forutsies av nettbrukerne*». Elvia støtter ikke Statnetts tilnærming om mulig varsling av når det er sannsynlig topplasttiden inntreffer, og mener at et eventuelt behov for tilgang på fleksibilitet må håndteres på utsiden av den ordinære uttakstariffen.

Tariffing av innmating av reaktiv effekt

Det er i dag kun tillatt å tariffere uttak av reaktiv effekt fra nettet. Det opplyses at Statnett nå har søkt RME om at kontrollforskriften endres, slik at den også omfatter innmating av reaktiv effekt. Dette på bakgrunn av erfaringer med at både uttak og innmating av reaktiv effekt kan skape problemer i driften.

Elvia støtter målet om å ha mulighet til å gi kostnadsreflekterende insentiver til å installere kompenseringssystemer der problemet oppstår, og kostnaden er lavest. Dette gjelder både uttak og innmating.

Med vennlig hilsen
Elvia AS

Kjersti Vøllestad
fung. direktør Rammevilkår

Jon Eivind Johannessen

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.